

Demogrāfiskā politika

DemoMig projekta reģionālo ideju darbnīcu noslēgums Rīga, 18.02.2020

J. Krūmiņš

LU Biznesa, vadības un ekonomikas fakultāte

juris.krumins@lu.lv

Pētnieku grupa: Atis Bērziņš, Aleksandrs Dahs, Kristīne Lece,
Denīze Ponomarjova, Zane Vārpiņa

LT demografiné politika

Demogrāfiskā politika –

valsts varas institūciju un sabiedrisko organizāciju mērķtiecīga rīcība iedzīvotāju kustības procesu regulēšanai, īstenojot sociālus, ekonomiskus, juridiskus u.c. pasākumus.

Izskatītie jautājumi: **1)** Kādi ir reģiona demogrāfiskie izaicinājumi? **2)** Kādā veidā reģionā varētu vecināt demogrāfijas jautājumu risinājumus? **3)** Kā reģionā un vietējās pašvaldībās iespējams pilnveidot ģimeņu atbalsta politiku? **4)** Imigrantu piesaiste reģiona darba tirgum; **5)** Vēlamās izmaiņas lēmumu pieņēmējiem pašvaldībās, reģionā, valstī?

FR politique démographique

Latvijas mantojums un
nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai

**Ģimenes valsts politikas
pamatnostādņu 2011. – 2017.gadam
ex-post novērtējums**

Identifikācijas Nr.LRLM2018/28-3-02/08

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam. Apstiprināts ar 2012.g. 20.dec. Latvijas Republikas Saeimas lēmumu

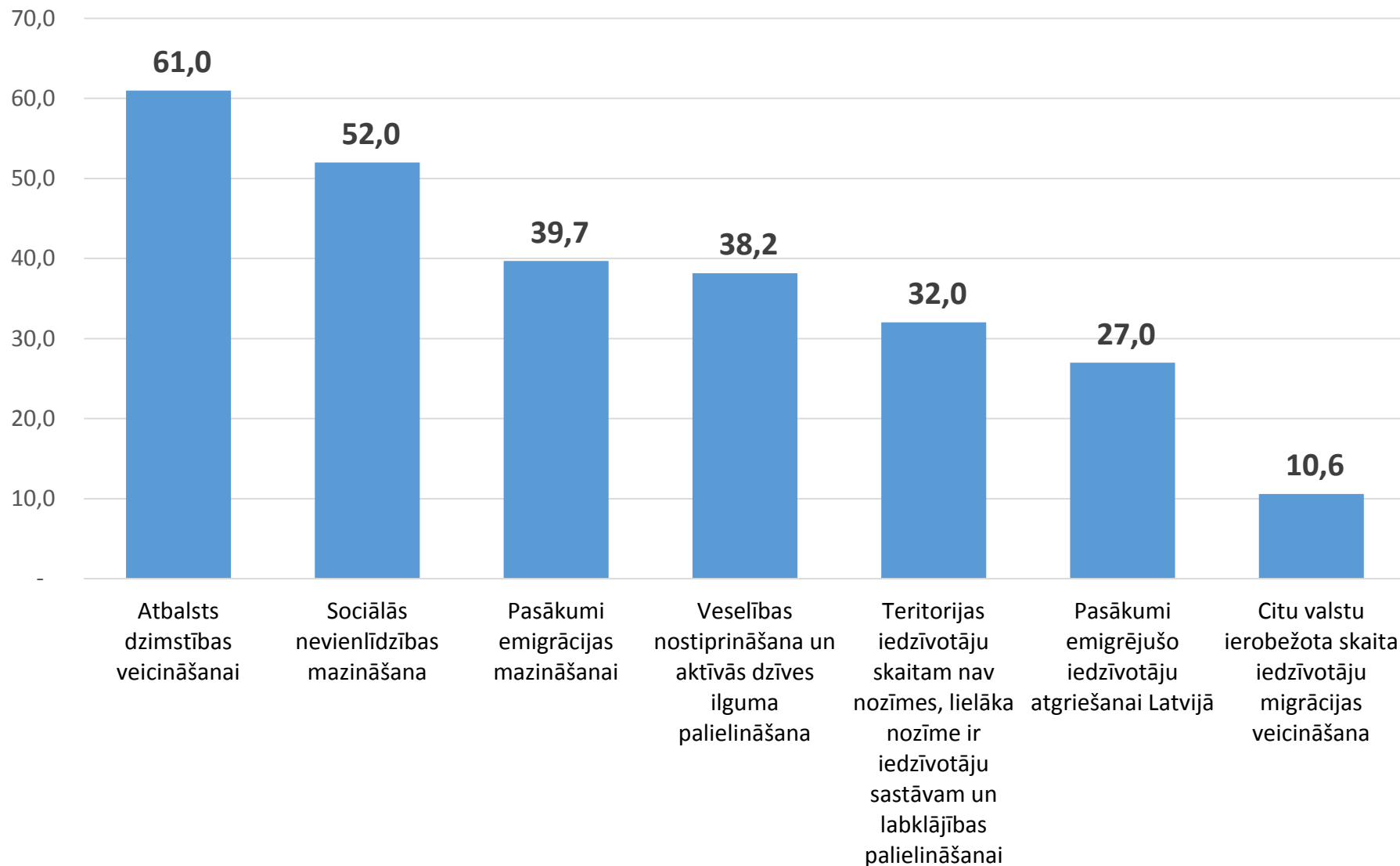
**Sabiedrības veselības
pamatnostādnes 2014.-
2020.g. MK 2014.g.
30.sept.**

Latvijas ilgtspējīgas attīstības
stratēģija līdz 2030. gadam

“Kuri Jūsaprāt ir 3 svarīgākie pasākumi demogrāfijas (iedzīvotāju attīstības) veicināšanai?”

(procentos; iespējamās līdz 3 atbildēm; n=2049)

VISIEM LATVIJAS REĢIONIEM KOPĪGAIS

Izaicinājumi

Ceļu infrastruktūras stāvoklis, atvērtība pārrobežu sadarbībai un sabiedrības integrācijas procesu izpratne veicina iedzīvotāju un kvalificēta darbaspēka piesaisti.

Iedzīvotāju kvalitatīvam sastāvam (izglītība, profesionālā sagatavotība, veselība u.c.) ir izšķiroša nozīme reģionālā attīstībā salīdzinājumā ar kvantitatīvās attīstības rādītājiem.

Jauno ģimeņu piesaistei ir svarīgs banku, pašvaldību un darba devēju atbalsts mājokļu iegādei un renovācijai.

Iedzīvotāju faktiskās un deklarētās dzīves vietas atšķirības ietekmē nodokļu politika, darba vietu, sociālās un komunālās infrastruktūras piedāvājums.

Svarīga loma ir kompetentam un enerģiskam līderim,-ei, kurš/kura prot saskatīt demogrāfiskās attīstības vajadzības no reģiona, pašvaldības ilgtspējīgas attīstības skatījuma.

Latvijai ir raksturīga divu ātrumu demogrāfiskā attīstība: no vienas puses - Rīga un Pierīgas reģions ar lielāku ekonomisko potenciālu, no otras puses - pārējie reģioni (Kurzeme, Zemgale, Vidzeme, Latgale), kas pakļauti straujākai depopulācijai. Rīgas un Pierīgas īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā 1990.-2019.g. ir palielinājies no 47% līdz 52%, bet 2040.g. līdz 59%.

Labvēlīgāki reģionu sociāli ekonomiskās attīstības rādītāji dod iespēju vairāk līdzekļu novirzīt reģionālās demogrāfiskās politikas pasākumiem. Tādējādi tiek piesaistīti jaunākā – reprodūktīvā un darbaspējas vecuma iedzīvotāji, pozitīvi ietekmējot dzimstību, dabisko pieaugumu un migrācijas saldo.

2018.g. faktiskais un līdz 2040.g. prognozētais iedzīvotāju skaits Latvijas reģionos (tūkst. iedz.)

	2018.g.	2020.g.	2030.g.	2040.g.
Latvija	1934	1901	1748	1612
Reģioni:				
Rīga	638	636	618	591
Pierīga	367	366	361	356
Vidzeme	188	182	155	132
Kurzeme	243	235	203	177
Zemgale	233	227	200	179
Latgale	265	255	211	177

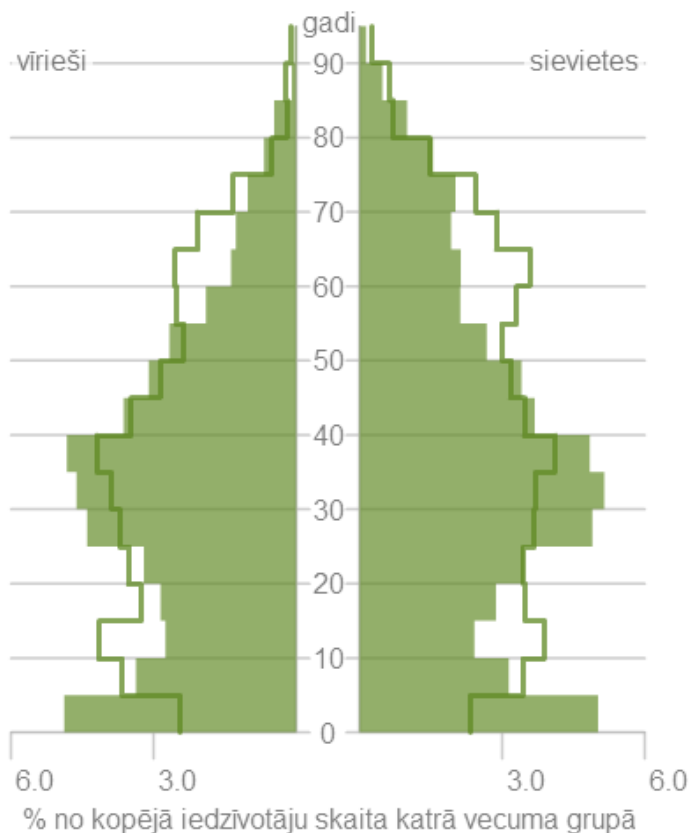
Datu avots: Tautas ataudze Latvijā un sabiedrības atjaunošanas izaicinājumi. Rīga: LU, 2019., 281. lpp
<https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/46705>

Vecuma sastāva teritoriālā diferenciācija, 2011.g. (Mārupes and Strenču novads; līnijas – 2000.g. dati)

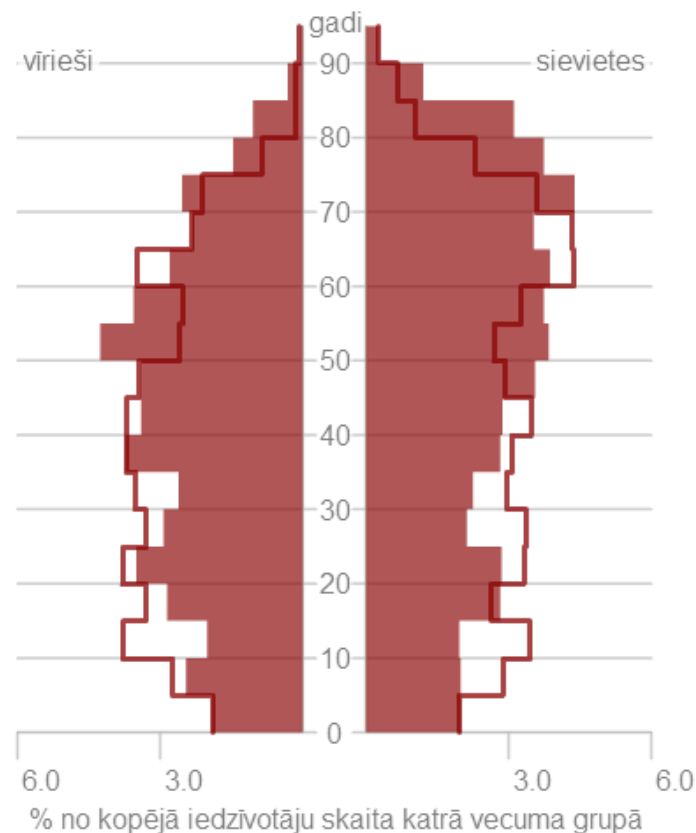

2011. gada tautas skaitīšana (ar līnijām attēlots 2000.gads)

Mārupes novads

Strenču novads

REĢIONU SPECIFISKĀS IEZĪMES

Pašvaldībām ir vairāk instrumentu ģimeņu atbalstam nekā reģionam. Reģionam ir koordinējoša loma.

Pastāv selektīva imigrantu piesaiste – kvalitāte ir svarīgāka par kvantitāti. Nozīmīgs ir identitātes aspekts - kopiena. Vai imigranti spēs pilnībā iekļauties? Jāsekmē arī attālinātā nodarbinātība.

Kā alternatīva imigrantu piesaistei, ja tā netiks pastiprināti atbalstīta valstiski – vairāk koncentrēties uz vietējiem iedzīvotājiem, t.sk. no citiem Latvijas reģioniem, un ieguldīt viņos.

Rīgas un Jelgavas tuvums, darba vietu pieejamība reģiona pilsētās un salīdzinoši labā satiksme sekmē to, ka daļa lauku iedzīvotāju meklē darbu reģiona pilsētās, t.sk. ārpus sava novada vai pagasta.

Atrašanās pierobežā sekmē sadarbību starp Zemgali un Lietuvu.

Ģimenēm ir svarīgi dzīvot vietā, no kuras ir viegli nokļūt uz darbu vai mācībām.

REĢIONU SPECIFISKĀS IEZĪMES

Reģiona pievilcību no demogrāfisko izaicinājumu viedokļa nosaka Rīgas tuvums un laba satiksme ar galvaspilsētu, ceļu tīkls, infrastruktūra un kultūrvēsturiskās tradīcijas.

Augsta ir mājokļu īres maksa, pārdošanai pieejamo mājokļu cena, bankas bieži vien nesniedz kredītus mājokļa iegādei ārpus attīstības centriem.

Vietu trūkumu bērnudārzos daļēji risina privātie bērnudārzi, bet ne visiem ir līdzekļi, lai tos apmaksātu, un ne visās vietās tie ir pieejami.

Valstī pastāv pārlietu liela centralizācija lēmumu pieņemšanā. Ņemot vērā attālumu no Latgales līdz galvaspilsētai, transports rada papildus izdevumus un laika patēriņu.

Izaicinājums ir kvalitatīva medicīniskā palīdzība. Maģistrālie lielceļi ir ar ātruma ierobežojumiem un dažviet nekvalitatīvi. Saņemt kvalitatīvu veselības aprūpi nereti var tikai galvaspilsētā.

Labās prakses piemērs: Rēzeknē ir jauno ģimeņu atbalsta programma: novads maksā papildu pabalstus, pagastu autobusi izvadā skolniekus, ir bezmaksas pulciņi, brīvpusdienas.

REĢIONU SPECIFISKĀS IEZĪMES

Valstī Novadi, kas atrodas tuvāk Rīgai, saskaras ar strauju iedzīvotāju skaita pieaugumu (Mārupe, Babīte Jūrmala, Ādaži, Carnikava, u.c.), infrastruktūras nepietiekamu sagatavotību, vietu trūkumu pirmsskolas izglītības iestādēs un skolās.

No Rīgas tālākos novados dominē citas problēmas - zemāka izglītības iestāžu pieejamība, zemāka izglītības kvalitāte, nepietiekama pārrobežu sadarbība.

Pašreizējā deklarēšanas sistēma (persona deklarējusies vienā adresē, bet faktiski dzīvo citā) sekmē to, ka Rīgas sociālos pakalpojumus (pansionātus, izglītības iestādes, veselības aprūpes pakalpojumus) lieto ne tikai rīdzinieki, bet arī Pierīgas iedzīvotāji. Īpaši tas parādās bērnudārzu rindās. Svarīga problēma ir arī 1.-4. klases vecuma bērnu pieskatīšanas vietu trūkums – gan pēcpusdienās, kamēr vecāki ir darbā, gan vasaras brīvdienās.

Pašvaldības ne vienmēr ir gatavas risināt pensionātu attīstības problēmas.

IETEIKUMI LĒMUMU PIENĒMĒJIEM

- Jāpilnveido iedzīvotāju reģistra datu pilnīgums (arī pašvaldību līmenī).
- Prioritārie reģionālās dem. politikas jautājumi: mājoklis, bērnudārzi, veselības aprūpes pieejamība, profesionālā izaugsme, mūzizglītība..
- Demogrāfiskās politikas Īpaša mērķgrupa - jaunās ģimenes un sievietes reproduktīvajā vecumā.
- Jāpaplašina atbalsts vecākiem, kuri audzina bērnus mājās līdz 4-5 gadu vecumam (pabalsti, atlīdzība par neizmantoto vietu bērnudārzā).
- Atbalsta palielināšana attālinātai nodarbinātībai.
- Jāpaplašina atbalsts tādām kopdzīves formām kā neregistrētās partnerattiecības, jo mūsdienās daudzi bērni dzimst ārpuslaulībā.
- Jāpastiprina atvērtībai selektīvās imigrācijas kontekstā.

Paldies par uzmanību! Jautājumi, komentāri?